
Tudásunkkal kézen fogva

III.

FARKAS REBEKA

Szakkörökön innen és túl

– Közösségformálás a Teleki Magyar Házban

A nagybányai Teleki Magyar Ház több mint két évtizede meghatározó szereplője a helyi és regionális magyar közösségi életnek. Az intézmény nemcsak programokat kínál, hanem biztonságos, inspiráló közegét is teremt, amelyben újabb és újabb közösségek születnek. Az elmúlt negyedszázad alatt a Ház foglommá vált Nagybányán és környékén: közösségi tér, alkotóhely, találkozási pont és szellemi otthon is egyben.

A nagybányai Teleki Magyar Ház munkájáról, a szórványközségben betöltött szerepéről és az ASzakkör program közösségformáló hatásáról beszélgettem Dávid Lajossal, az intézmény vezetőjével és feleségével, Markó Hajnallal.

ÉRTÉKET TEREMTŐ PROGRAM

Farkas Rebeka (FR): A Teleki Emlékplakett a Kárpát-medencei magyar kulturális élet egyik kiemelkedő közösségi elismerése. Kérem, mutassa be röviden a Teleki Emlékplakett történetét. Milyen célból alapították és kik vehetik át ezt az elismerést?

Dávid Lajos (DL): 2002-ben alakult az intézmény, egy olyan időszakban, amikor még a mostaninál szerényebbek voltak a lehetőségeink. Egy nagy közösségi összefogás állt a Ház alapítása mögött: magánemberek, intézmények, kétkézi munkások, támogatók, mindannyian az Úgy mellé álltak. Már a Teleki Magyar Ház alapításának első éveiben fontosnak tartottuk, hogy valamilyen formában megköszönjük azoknak a személyeknek és intézményeknek a támogatását, akik érdemben hozzájárulnak közösségünk építéséhez. Így született meg a Teleki Em-

lékplakett, amelynek két fokozata van. Az arany fokozat a nagybányai magyar közösségért vagy a régióért végzett kiemelkedő munkát ismeri el, míg az ezüst elsősorban a Teleki Házhoz konkrétan kapcsolódó segítségért adható. Az elmúlt években sokféle díjazottunk volt: tanítók, képzőművészek, táncvezetők, mecénások, mind olyanok, akik hosszú távon, cselekvő módon tettek a közösségért.

FR: Az idei évben a Nemzeti Művelődési Intézet is elismerésben részesült. Miért érezték úgy, hogy tevékenysége méltó a Teleki Emlékplakettre?

Markó Hajnal (MH): Az idei döntésünk háttérében az „ASzakkör” program állt, ami nagyon sok örömet okozott az itteni embereknek. Ez a kezdeményezés nálunk különösen sikeresen működött, és nemcsak szép alkotásokat eredményezett, hanem valódi közösségi élményeket is szerzett. Nagyon sok olyan ember kapcsolódott be általa a közösségi folyamatokba, akik korábban távol maradtak a különböző eseményektől. A szakkörök révén új kapcsolatok születtek, barátságok alakultak és a Ház is nap mint nap megtelt étellel. Úgy éreztük, hogy ezt a boldogságot, amit a program elindítóinak nekünk és a környékbeli magyar közösségeknek okoztak, méltó módon szeretnénk viszonozni. A Nemzeti Művelődési Intézet a program ötletével és támogatásával valóban értéket teremtett, ezért ítéltük oda nekik idén a Teleki Emlékplakettet.

AZ ÉLET KOVÁSZÁ

DL: Amellett, hogy gyönyörű alkotások születtek, amelyekre egy-egy idény végén még mi magunk is rácsodálkozunk, büszkén mondhatjuk, hogy nálunk a program

egyik elsődleges célja is teljesült, hiszen közösségeket teremtett. A közös alkotómunka során összeforrott közösségek jöttek létre, amelyek az intézmény más kezdeményezéseiben is aktívan szerepet vállalnak, illetve szabadidejükben is szívesen találkoznak egymással. Egyfajta kovász szerepet tölt be nálunk az „ASzakkör”, aminek a hozadékai messzire nyúlnak.

FR: A Teleki Magyar Ház az ASzakkör program első lépéseitől erősítette a kezdeményezést és segítette annak megvalósulását a külföldi régiókban is. Milyen tapasztalatokat szereztek az „ASzakkör” foglalkozások lebonyolítása során?

MH: A kezdetektől azt tapasztaltuk, hogy a program hatalmas lelkesedést váltott ki a környezetünkben. Nagybányán már korábban is sok gyerekeknek szóló kézműves programunk volt, és mindig láttuk a felnőttek – főleg anyukák, nagymamák – szemében a vágyat, hogy ők is szívesen alkotnának. A program pont ezt a régóta meglévő igényt szólította meg. Az első, kísérleti évben már bevontunk vidéki résztvevőket is, és ennek olyan jó híre ment, hogy a következő évben a program szinte magától tovább terjedt a megyében. Nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy ne csak a városban, hanem a környező, gyakran elzárt, hátrányos helyzetű településeken is elinduljanak szakkörök. Sok helyen hosszú idő után ez volt az első magyar nyelvű közösségi program. Jelenleg már közel 60 szakkör tartozik hozzánk: ebből körülbelül 20 közvetlenül a Házban működik, a többi a környező településeken zajlik. Különösen büszkék vagyunk arra, hogy sikerült olyan elzárt, hátrányos helyzetű közösségekbe is eljuttatni a programot, ahol korábban semmilyen magyar nyelvű közösségi élet nem volt. A kezdeményezést

mentorálással, eszközökkel, kapcsolattartással támogatjuk a környezetünkben, de korábban tájoltattunk is programokat. Mivel a szakköri közösségek tudás iránti vágya egyre csak nőtt, az „ASzakkör” program videós oktatóit élő találkozókra is meghívtuk, hogy még jobban el lehessen sajátítani az adott mesterség technikáit. Ezek valódi ünnepek a résztvevők számára. Nagy kihívás számunkra újabb és újabb alkalmakat teremteni, ahol a résztvevők például az „ASzakkör” program kínálatában nem szereplő batikolást is kipróbálhatják. A legfontosabb tapasztalatunk az, hogy az emberek nemcsak a kézműveskedés örömeire vágnak, hanem arra is, hogy tartozzanak valahová. A szakkörök ezt a kettőt egyszerre adják meg számukra.

ELÉGTÉTEL, BOLDOGSÁG, SIKERÉLMÉNY

DL: Nagy hozadéka a programnak, hogy sokan vannak, akik nem csak tökéletesítik a tudásukat, hanem tovább is adják azt, például gyermekeknek, egy tábor keretében. Korábban komoly nehézséget okozott, hogy megtaláljuk azokat a személyeket, akik képesek egy-egy kézműves foglalkozást megtartani, ma már nincsenek ilyen nehézségeink, rengeteg az önként jelentkező.

FR: Milyen típusú szakkörök, tevékenységek találtak igazán termékeny talajra a Teleki Magyar Házban? Említette, hogy körülbelül 60 szakkörrel működnek. Mely szakágak a legnépszerűbbek?

MH: A hagyományos kézműves technikák iránt nálunk változatlanul nagy az érdeklődés. A nemezelés, gyöngyfűzés, bútorfestés, kosárfonás – ezek a klasszikus mesterségek szinte minden évben újra és újra felkerülnek a kívánságlistára. Ugyanakkor érezhető nyitottság az újabb irányzatok felé is: nagyon népszerű például a natúrkozmetikum készítés, a makramé, vagy az apró horgolt állatfigurák készítése. Mivel közel 60 szakkör működik a Teleki Ház égisze alatt, így a paletta is széles. Napjában több szakkör is találkozik az intézményben. Ez lehetőséget ad arra, hogy a résztvevők a saját érdeklődésükhöz megfelelően válogathassanak. Vannak, akik a hagyományos kézművességhez vonzódnak, másokat az újdonság varázsa szólít meg. A szakkörök előtt minden évben felmérjük az igényeket, így a programkínálat mindig a közösség visszajelzéseire épül. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy ezek a foglalkozások ennyire népszerűek és sikeresek legyenek.

FR: Az „ASzakkör” program célja többek között az alkotáson keresztüli közösségépítés. Hogyan látja mit adott ez a kezdeményezés a résztvevők közösségi élményéhez és identitástudatához?

MH: Ezek a csoportok valódi közösségekké váltak: együtt dolgoznak, együtt nevetnek, figyelnek egymásra. A kézműves tudást beviszik az iskolákba, óvodákba is, a generációk között is átadják. Ez egy lassan épülő, de annál tartósabb folyamat. A résztvevők nemcsak ügyesednek, hanem nyitottabbá, bátrabbá is válnak és magyar közösségként élnek meg ezeket az élményeket. Az alkotás sikerélményt ad, növeli az önbizalmat, és egyfajta megerősítést is jelent: „képes vagyok rá, értéket tudok teremteni”. Mindez pedig erősíti az identitást is, hiszen magyar közösségben, magyar nyelven, magyar mintákból, hagyományokból építkezve zajlanak a foglalkozások. Nehéz megtalálni a választ arra, hogy mit nyújt a résztvevőknek a kezdeményezés, de összefoglalva három dolgot emelnék ki: elégtételt, boldogságot és sikerélményt.

DL: Hihetetlen lelkesedéssel vesznek részt a foglalkozásokon, sokszor alig tudjuk esténként bezárni a Házat, mert még és még szeretnének maradni alkotni, beszélgetni. Alkudozni kell velük: inkább ők bezárnak, csak folytathassák a munkát. Az eredmény pedig önmagáért beszél, a programot záró kiállítás megnyitókori méltón lehet önmagára büszke minden alkotó.

FR: A közösségi művelődés egyre inkább a helyi társadalomfejlesztés és vidékfejlesztés eszközeként is értelmezhető. Ön szerint milyen sajátos szerepe van ebben a folyamatban a határon túli magyar kulturális szervezeteknek, mint amilyen a Teleki Magyar Ház is?

DL: A határon túli magyarság szempontjából a közösségi művelődés nem csak kulturális program, de egyben stratégiai fontosságú tevékenység is. Mi itt, a szörvényben nemcsak programokat szervezünk, hanem közösségeket tartunk életben. A mi feladatunk elsősorban az, hogy olyan magyar terek jöjjenek létre, ahol jó magyarnak lenni, ahol természetes a magyar nyelv használata, és ahol az emberek úgy érzik, hogy tartoznak valahová. A Teleki Magyar Ház mindig is arra törekedett, hogy ne versenytársa legyen más intézményeknek, hanem kiegészítő, hiánypótló szerepet töltsön be. Ott próbálunk megjelenni, ahol valami nagyon hiányzik: legyen az kulturális esemény, kézműves program, közösségi élmény, vagy akár oktatási lehetőség. Ebben a munkában a közösségi művelődés nem csak eszköz, hanem maga a cél: közösséget teremteni és közösséget megtartani.

MH: A vidékfejlesztés és társadalomfejlesztés számunkra szorosan összefonódik az identitás megőrzésével. Különösen fontos ez olyan elzárta, hátrányos helyzetű településeken, ahol a magyar nyelv már csak nyomokban van jelen, és ahol alig történik bármi közösségi szinten. Ha egy szakkör, egy kézműves tábor vagy egy hagyományőrző esemény révén ott újra élet költözik a közösségi térbe, az messze túlmutat önmagán: az első lépés lehet a megtartás felé. Ezért is tartjuk fontosnak, hogy ezek a programok ne csak egy-egy helyszínre koncentrálódjanak, hanem kiterjedjenek a tágabb régióra is. A mi esetünkben ez azt jelenti, hogy nemcsak Nagybányára figyelünk, hanem

a környező településekre, egész Máramarosra, sőt, azon túlra is. Ha egy-egy falu magyar közössége újra össze tud kapcsolódni egy nemes cél és megvalósítás apropóján, az erősíti az ottmaradást, a szülők döntéseit a magyar iskola mellett, és végső soron a szórvány fennmaradását. Ezért hiszünk abban, hogy a határon túli magyar kulturális szervezetek – mint a miénk is – nem csupán kulturális szereplők, hanem a közösségi jövő formálói is.

AZ ÉLŐ, MEGTARTÓ KÖZÖSSÉGÉRT

FR: Milyen jövőképet látnak a Teleki Magyar Ház előtt? Vannak-e új kezdeményezések, amelyek révén újabb együttműködések születhetnek, például a Nemzeti Művelődési Intézettel?

MH: Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy óriási igény van az olyan programokra, amelyek nemcsak kulturális értéket hordoznak, hanem közösséget is építenek. Ezért a jövőben is szeretnénk tovább vinni és bővíteni a már jól működő szakkörhálózatot. Szeretnénk új településeket is bevonni, különösen azokat, ahol most még alig történik valami magyar nyelven. Sokat gondolkodunk azon is, hogyan lehetne a már meglévő szakköri közösségeket tovább erősíteni, fejleszteni. Tervezünk tematikus hétvégeket, mesterségtáborokat, ahol a résztvevők mélyíthetik tudásukat, vagy akár új kézműves ágakkal ismerkedhetnek meg. Fontosnak tartjuk azt is, hogy az oktatói háttér folyamatosan fejlődjön, ezért továbbra is szeretnénk meghívni elismert szakembereket, hogy a szakköri vezetőink és résztvevőink személyesen is tanulhassanak tőlük. De a szakkörökön felül is rengeteg programunk van, amelyeket a jövőben is folytatni szeretnénk, illetve magát a Házat is igyekszünk korszerűsíteni.

A Ház ma már rendkívül sokszínű; olyan hely lett, ahol a legkülönbözőbb emberek, korosztályok és érdeklődési körök találkozhatnak, és mindenki megtalálhatja benne azt, amihez kapcsolódni tud.

DL: Ami az együttműködésekkel illeti: a Nemzeti Művelődési Intézettel való partnerség nagyon gyümölcsöző volt számunkra. Nemcsak eszközöket és tartalmakat kaptunk, hanem inspirációt és megerősítést is. Látjuk, hogy van közös nyelv és közös cél, ezért mi nyitottak vagyunk a folytatásra. Legyen szó új képzésekről, szakmai rendezvényekről vagy akár programbővítésről, bízunk benne, hogy a jövőben is partnerei lehetünk egymásnak. Folyamatosan keressük a különböző kapcsolódási lehetőségeket.

Tágabb értelemben a jövőképünk változatlan: egy élő, megtartó, vonzó magyar közösséget szeretnénk építeni itt, a szórványban – olyan helyet, ahol jó lenni, ahol jó magyarnak lenni, és ahonnan a jövő nemzedéke is erőt tud meríteni. Ehhez viszont folyamatos megújulásra, partnerségre és közös gondolkodásra van szükség. Mi készen állunk.

FARKAS REBEKA

Kulturális mediáció mesterszakon végzett a Debreceni Egyetemen. 2020 júniusa óta dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Igazgatóságán módszertani referensként, ahol részt vett a Bűvös Bábos és Pajtaszínház mintaprogramok koordinálásában, szakmai projektek lebonyolításában. 2023-tól az Intézet Kommunikációs Központjának munkatársa, feladatai közé tartozik az online felületek kezelése mellett a szakmai anyagok, kiadványok szerkesztése.

DOROSZI JUDIT – ÉLES KRISZTINA

Szak 24 Kör – Vasi SzakkörMaraton

„A világ mindig kicsit jobbnak tűnik, amikor éppen olyat készítünk, ami korábban nem volt ott.”

(Neil Gaiman)

A közösségi színtereket élettel megtöltő, ősztől tavaszig tartó „ASzakkör - Tudásunkkal kézen fogva” program évadnyitó ünnepsége Vas vármegyében 24 órás, színes programokkal tarkított közös alkotás, szakmai műhely, gála és ünnepség keretében valósult meg. A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Vármegyei Igazgatóságának munkatársai az innovatív programelemekkel a kistéleplések szakköri közösségei számára kínáltak adaptálható mintákat. A SzakkörMaraton programnak helyet adó Pecöl községben életre hívott közösségépítő módszerek egymásra épülve és külön-külön is hozzájárultak a szakköri hálózat és egy-egy szakkör működéséhez.

SAKKÖR CAFÉ – SZAKMAI MŰHELY A WORLD CAFÉ MÓDSZER ALKALMAZÁSÁVAL

A szakmai műhely résztvevői együtt keresték a „Merre tovább ASzakkör?” kérdés lehetséges válaszait, a folytatás módjait. Három témakört jártak körül: a kulturális alapú gazdaságfejlesztés a szakkörökre építve; a népművészet új köntösben, folktrend a divatban és belsőépítészetben, valamint a szakköri közösségek, mint helyi érték fejlesztési területeket.

A kulturális alapú gazdaságfejlesztés lényege, hogy a helyi közösségek kulturális erőforrásait hasznosítják a gazdasági növekedés érdekében. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői szerint a szakköri közösségek kézműves vagy kreatív tevékenységek során készített termékei kezdetben még nem feltétlenül az anyagi haszon miatt fontosak, hanem sokkal inkább eszmei értékük miatt. A megerősödött közösségek azonban arra töreksenek, hogy az alkotások a helyi kultúra, identitás és tradíciók megőrzésének eszközei legyenek, erősítsék a közösségi kohéziót, tegyék vonzóvá a települést a látogatók, turisták vagy akár a befektetők számára is.

A szakkörök nemcsak a hagyományos kézműves technikák továbbadását teszik lehetővé, hanem hozzájárulnak ahhoz is, hogy a közösségek tagjai megértsék és megélik az alkotó folyamat értékét és szépségét; újraértékeljék és megbecsüljék a kézműves termékeket. A népművészet új köntösben való megjelenése egy izgalmas trend, amely a hagyományos motívumokat és technikákat ötvözi a modern designnal. A folktrend megjelenése a divatban és belsőépítészetben lehetőséget ad arra, hogy a tradicionális elemek új életre keljenek kortárs stílusban.

A divatban a folktrend a népi minták, színek és textíliák modern ruhadarabokba való integrálásában nyilvánul meg, ami egyedi karaktert ad a viseletnek és mélyebb üzenetet közvetít az egyéniségről és hagyományok tiszteléséről. A belsőépítészetben a népi motívumok újragondolva kerülnek be a modern lakásokba. Ezek a design-lemek nemcsak esztétikailag értékesek, hanem otthonos érzést is sugároznak és képviselik a praktikusságot.

A szakköri közösség valódi értéke abban rejlik, hogy különböző generációk egy térben, egymástól tanulva alkothatnak. Az idősebb generációk megosztják mester-ségbeli tudásukat, míg a fiatalabbak friss szemléletükkel és kreativitásukkal hozzájárulnak az újító szellemhez. Ez az együttműködés egy erős közösségi köteléket alakít ki, ahol a résztvevők nemcsak saját alkotásukra lehetnek büszkék, hanem arra is, hogy közösen teremtenek értéket. A szakkörtagok újraértékelik azt a szellemi örökséget, amely évszázadok óta meghatározza a nemzeti kultúrát. Az együttalkotás során a településük fejlődésével kapcsolatos célokat is megfogalmazzák. Ettől válnak értékteremtő lokálpatrióttá.

SZAKKÖRÖSVÉNY – FALUSÉTA A SZAKKÖRÖK MENTÉN

A SzakkörÖsvényt bejáró érdeklődőknek műhelytitkokat árultak el az alkotók, miközben bemutatták az alig 800 fős, élhető Pecöl község óvodáját, iskoláját, könyvtárát és közösségi színterét. A rendezett faluközponton maga a polgármester, Mándli János kalauzolta végig a vendégeket.

SZAKKÖRKÖRZŐ - EGYÜTTALKOTÁS, EGYMÁSTÓL TANULÁS AZ ÉRTÉKASZTALOK MELLETT

A vármegye minden részéből érkeztek szakkörközösségek Pecölbe, hogy trükköket, technikákat osszanak meg egymással. A káldiak vesszőt fontak, a sitkeiek mézeskalácsot díszítettek, a szergényiek és a hosszúperesztegiek gyertyát öntöttek, a vasasszonyfaiak quillingeztek, a peresznyeiek makraméztak, a rumiak hímeztek.

GYERTYAFÉNYES KIÁLLÍTÁS

Varázslatos kiállítás öltöztette ünnepi díszbe a közösségi színteret, amelynek anyagát az elmúlt években a Vas vármegyében 152 településen megvalósult 501 szakkörön született csodák adták. Az alkotókra élményként és inspirációként hatott, hogy megtekinthették egymás munkáit. Megosztották egymással a fantáziadús alkotásaik készítése során szerzett tapasztalataikat, új ötleteket merítettek, hogy méginkább kibontakoztathassák saját kreativitásukat.

SZAKKÖRVIDÁMÍTÓ – AMATŐR MŰVÉSZETI KÖZÖSSÉGEK ÉS CIVIL SZERVEZETEK BEMUTATKOZÁSA

Az értékasztalok megcsodálása közben a résztvevők csatlakoztak a táncházhöz, a népdalkaraokehoz, a jó hangulathoz egy könnyűzenei csoport dallamai is hozzájárultak. A vidámság alapját a vármegye borosgazdáinak nedűi adták. Az éjszaka csúcspontját a csillagászati előadás jelentette, amelynek résztvevői motívumötleteket merítettek kézműves termékeikhez.

CSIPESZ KIÁLLÍTÁS – SZAKKÖRI KINCSKERESŐ

Az előzőleg meghirdetett Ezeregy szakkör rajzpályázat felhívására összesen 119 gyermek rajzolta le, mit is gondol a szakkörözésről, vagy éppen hogyan látja édesanyját vesszőfonás közben. Az alkotásokból egy mobil, bárhol összeállítható kiállítás maradt az örökkévalónak.

A lelkesen csatlakozó legfiatalabb generáció aktivitását a Szakköri Kinckeresőben fellelhető ajándékokkal jutalmazták a szervezők.

SZAKKÖRTV – A NYILVÁNOSSÁG ELÉRÉSÉNEK ESZKÖZEI

A szakkörök csoportvezetői a sajtó és a közösségi média informálásáról, a népszerűsítésben rejlő lehetőségekről tájékozódhattak egy technikai eszközöket is felsorakoztató szakmai műhely során.

A péntek hajnalig tartó filmvetítéssel „úszott át” a szombatba, miközben folyamatosan készült a maratoni makramé girland. A Staféta alkotást a Hosszúperesztegről érkező Kemecseiné Teréz indította el és koordinálta, de minden közreműködő és résztvevő hozzáette keze munkáját az igazán közösségi produktumhoz.

Az eseményt záró templomi koncertet átható érzés megerősítette a szándékot, miszerint a 24 órás szakköri találkozó évente kerüljön megrendezésre.

DOROSZI JUDIT

Közművelődési szakemberként 2022-ben kezdett tevékenykedni Vashosszúfaluban és Hosszúperesztegen. Számos helyi közösség és civil szervezet tagjaként aktív szerepet vállal Vashosszúfalu fejlesztésében. 2023 óta a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Vármegyei Igazgatóságának módszertani munkatársa.

ÉLES KRISZTINA

2002-ben a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képzéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán művelődésszervezőből egyetemi oklevelet is szerzett. A tanakajdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Módszertani Központjának vezetője, kulturális szakértő.

R. SIMOR KATALIN

Az égig érő fenyők földjén

– ASzakkör program Lisznyón

„A nagyanyám Gyergyótölgyesen született. Sokszor hallottam mesélni a patakokról, a partjukon emelkedő hegyoldalakról és az égig érő fenyőkről. Mikor 1986-ban először jártam a Madarasi-Hargitán, már élt bennem egy kép az erdélyi tájról és azt láttam, amit elképzeltem. A megrázó szépség és az emberekből áradó szeretet készítetett arra, hogy újra és újra visszatérjek.”

Stima-Weaver Klárával debreceni konyhájukban beszélgetek. Ritka alkalom, hogy itthon van, valódi otthona már évek óta Lisznyó, egy néhány száz lelkes falu, Kovászna megyében. Élhetne Angliában is, hiszen férje, Howard Weaver angol festőművész, akivel Walesben is teremtettek otthont. Végül a közös nevező mégis Erdély lett, amely mindkettőjük számára igazi szerelem.

TOBORZÓ A TEMPLOMBAN

Klára Szegeden rajz-földrajz, majd az ELTÉ-n művészettörténetet szakon végzett. Férjét 2007-ben ismerte meg Fóton, a filmgyárban, ahol Howard egy készülő sorozathoz festett háttérképet és asszisztentst keresett. Az első közös munka megpecsételte a sorsukat. Száz méter erdő és tenger, valóságos környezet, mesebeli vagy fantázia alkotó táj (például a Trónok harcához) megfestése után összekötötték az életüket, hiszen kiderült, nemcsak az alkotásban tudnak jól együttműködni. Lisznyóra több évtizedes barátságok vonzották őket és igen hamar megtalálták helyüket a közösségben. Howard fáradhatatlanul festi a vidéket, Klára pedig az ASzakkör program műhelyeihez csatlakozott.

- Képzőművészeti tanulmányaimat most tudom igazán hasznosítani – meséli –, amikor a különböző technikák, módszerek és anyagok ismeretét közvetlenül tudom alkalmazni és átadni. Kosárfonással kezdtük a közeli Magyaróson, ma pedig vezetője lettem az itteni bútorfestő szakkörnek. Többségében különböző foglalkozású, helyi asszonyok és néhány „városszőkevény” alkotják a közösségünket, de a helyi lelkésznő is csatlakozott hozzánk. A Református Nőszövetség is igen tevékeny, minden közösségi kezdeményezésnek ők a motorjai. Amikor felkértek, hogy beszéljek a bútorfestésről, a templomban rendezett Nőszövetségi Konferencia résztvevőinek próbáltam kedvet csinálni a festéshez. Rettenetesen izgultam és meg voltam illetődve. Szerencsére eredményes volt a szereplésem, mert azóta is egyre többen jelzik a csatlakozási szándékukat. A szakkör tagjai más vonatkozásban is aktívak. Az egyikük például mérlegműzeumot hozott létre régi háztartási eszközökből és két könyvtárat is alapított a faluban.

TERÁPIA

Mialatt beszélgetünk, sorra érkeznek az üzenetek, az élet és a szakkör nem állt meg Lisznyón azzal, hogy Klára néhány napra hazautazott. Az asszonyok küldik a képeket arról, hogyan haladtak tovább a festéssel.

- Annyira beleszerettem a bútorfestésbe, hogy mindenképpen terjeszteni szeretném, éljék át mások is ezt az élményt, felejtsek el a hétköznapi feszültségeket, oldódjanak fel az alkotásban, ahogy mondják, ez egy terápia, részesüljenek benne minél többen! Mivel a művészettel kapcsolatos különböző ismereteim ellenére kezdőnek számítok ebben a műfajban, egy kurzusra is beiratkoztam

Sepsiszentgyörgyön, ahol Haszmann Gabriella bútorfestő mester az oktatónk. Három év múlva kapunk majd diplomát. Így még többféle motívummal és technikával ismerkedhetek meg. Előszeretettel festem a magyarországi és erdélyi templomi kazettás mennyezetek mintáit. Lenyűgöz a formagazdagság, a szimbólumrendszer és eleink lelkisége, színvilága.

Lisznyón, akárcsak Debrecenben, Kláraék konyhája a bázis. Bár, hogy ne kelljen mindig letakarítani az asztalt és elpakolni a főzés kellékeit, Klára gondolkodik a saját műterem felépítésén. A tervezés és az építkezés gyakorlati feladatai sem idegenek számára.

- A legjobb persze az, amikor már ki lehet ülni az udvarra és a filagóriában, az almafa alatt lehet dolgozni. Ilyenkor megjelennek a férfiak is, volt már többször példa rá, hogy ők főztek, amíg mi festettünk és aztán a munka végén közösen megvacsoráztunk. Egyébként is jó hangulatban telnek az alkalmaink. Jókat nevetünk, sokat beszélgetünk, ilyenkor csipegetjük fel az információ morzsákat a helyi közéletéről. A kiállításaink is különleges kitekintési és megmutatózási lehetőséget adnak. Tavaly előtt például az Amőba Egyesület Tehetségnapján rendeztük meg a kiállításunkat Sepsiszentgyörgyön. Így számos más szervezettel is kapcsolatba kerülhettünk.

Stima-Weaver Klára

EGYÜTT A SIKERÉLMÉNYÉRT

- Lisznyó igazi falu. Őrzi a régi életformát, még jár a csorda reggel és este. Sorsszerűnek érzem, hogy odaköltöztünk. A házunkat folyamatosan alakítgatjuk a saját szükségleteink szerint. Howardnak már van műterme, a helyiek szeretik a képeit, sokan rendelnek tőle ajándékkul a szeretteiknek. Volt már kiállítása Sepsiszentgyörgyön és Kézdivásárhelyen is. Gazdálkodunk a kertünkben, élvezettel dolgozom fel a zöldségeket, gyümölcsöket. Egyszer egy kutyakölyök tévedt a kertünkbe, befogadtuk, felneveltük azóta már az ő kölykeit is. Nagy a barátikör, folytonos a jövés-menés nálunk, egyszóval beépültünk a helyi közösségbe, amelyet csak erősít a szakkör. Sokat tanulunk a szakkörös kisfilmekből, amelyeken persze valódi profik, népművészek mutatják be a szakma fogásait. Az is külön „művészet”, hogy szakkörvezetőként megtaláljam azokat a praktikákat, amelyekkel a kevésbé ügyes kezűeket, vagy gyakorlatlanabbakat is sikerélményhez lehet juttatni. Az asszonyokkal rengeteg tervünk van, szeretnénk minél tovább részt venni a programban és a jövőben esetleg kipróbálni más kézműves tevékenységeket is!

R. SIMOR KATALIN

1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MÚOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-munkatársként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a Nyíregyházi Főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen Város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásaiból két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatóságának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Szívesen vesz részt moderátorként, konferensziékként az Intézet, a Vármegyei Igazgatóság, illetve Debrecen város rendezvényein.

MIHALCSIK MÁRTA

Sorsközösségben

– „A szeretet programja”

A Bereczki-házaspárral, Kingával és Barnával, a sepsiszentgyörgyi Amőba Egyesület oszlopos tagjaival beszélgettem az ASzakkör programról, annak fontosságáról és közösségerősítő erejéről.

Meséljete, mit jelent nektek, erdélyi magyaroknak a szakköri program!

Kinga: Nekünk, magyaroknak a természetünkől adódóan nagyon fontos az összetartozás, az összefogás. Ezért ennyire szívünkhöz közel álló ez a program, mert minden, ami közösségi szempontból érték, jelentőség és fontosság, azt ez a kezdeményezés magában foglalja. Benne van a közösségi érzés, a valahová tartozás, a hagyomány, az együtt munkálkodás, az egymásra figyelés, az értékteremtés, az alkotás, tehát ez egy nagyon-nagyon szép közösségi program, közösségteremtő lehetőség.

Hogyan indultatok? Hány szakkörrel?

Kinga: 14 szakkörrel indítottunk az első szakaszban, ami egy kísérleti fázis volt, akkor csak a mi régióinkban szerveztünk néhány szakkört, pontosan azért, hogy mi is lássuk, tapasztalatot nyerjünk arról, hogy mi ez a projekt, milyen lesz a fogadtatása. Annyira sikeres volt ez az első nekifutamodás, hogy az éles indításkor már 209 csoportot szerveztünk meg, nemcsak Háromszéken, hanem az egész Székelyföldre kiterjesztve a projektet.

Hogyan alakult a szakkörök száma?

Kinga: 2023 őszén 219, 2024 őszén 224 szakkör indult. Látszik, hogy nagyon népszerűek. Akik korábban már benne voltak, azok folytatják és több új település is be-

kapcsolódott. Érdekesképpen említeném, hogy 2022-ben volt egy település, ahol 38 szakkör szerveződött, Kárpát-medencei szinten is egyedülálló módon. Egyetlen egy településen 38 szakkör! Ez tényleg egy nagyon nagy vállalás volt! Mostanra sokkal kiegyensúlyozottabbá vált a tevékenység, az említett településen is mérséklődött a szakkörök száma.

Hogyan látjátok? A számítógépes kommunikáció nem jelent gondot, problémát? Hogyan működik nálatok?

Kinga: A számítógép nagyon hasznos eszköz a kommunikációban, főleg, amikor ilyen nagy számú és földrajzilag eléggé átfogó programról van szó. Így mindenkire eljutunk ezen a csatornán keresztül. Olykor azonban nehézséget is okoz, mert nem kapunk visszajelzést, hogy elért-e az információ az adott helyre. Éppen ezért nagyon fontosnak tartottunk leszögezni néhány szabályt, amit mi magunk állítottunk fel. Ilyen például, hogy a kommunikálás alapeszköze, csatornája az elektronikus levél, tehát nem messenger, nem chat, nem Instagram. Fontos, hogy egységesen az elektronikus levelezést használja mindenki, mert borzasztó nehéz innen-onnan összegyűjteni az információkat. Minden kiküldött levélre egy, legalább egy-szavas reakciót, válaszjelzést elvárunk: igen, megkaptam. Nem kell ennél több. A levelezésben pedig formai elvárás, hogy tárgyhoz a helységet és a szakkör típusát adják meg, mert ez kell az azonosításhoz. Sokszor előfordult, hogy ilyen üzenetet kaptam: Szia, Kinga, nézz utána légy szíves ennek, meg ennek. Icuka. De hát több, mint 200 szakkörnél honnan tudhatnám, hogy ki ez az Icuka?

Barna: Ugyanilyen fontos, hogy személyesen is elmenjünk a szakköröket meglátogatni. Beszélünk az emberekkel,

ami nekünk is egy feltöltődés. Látjuk, hogy mennyire szeretik ezt a tevékenységet, mennyire feloldódnak, ez nekünk is egy jó visszajelzés. A székely embernek a személyes kapcsolat még mindig nagyon fontos. Értékelik, hogy odafigyeljünk rájuk, hogy fontosak nekünk. Nem elég nekik, hogy megkaptak valamit. Nagyon sok visszajelzésben megfogalmazódott, hogy nagyon jól esik nekik az, hogy figyelünk rájuk. Igen, vesszük a fáradságot, elmegyünk, ahová csak tudunk. Van olyan is, hogy egy közös helyszínen, több régióból, több szakkörvezetővel találkozunk.

Az ASzakkör előtt volt-e hasonló nagyságrendű közösségi kezdeményezés a kistelepüléseken, vidéken?

Barna: Voltak tapasztalataink a hálózati működtetés terén, az egész országot átfogó szakmai koordinátora vagyunk egy szakmai hálózatnak Romániában, ami az egész országot lefedi és 82 intézmény tartozik hozzá. Gyakorlatunk van a közösségi programokban is, például a közösségi kártya program volt egy olyan kezdeményezés, amely a megyére terjedt ki. Ez egy nagyon-nagyon jó program volt, amibe úgy lehetett az egyént bekapcsolni, hogy nem jelentett számára nagy megerőltetést vagy áldozatot, viszont részévé vált egy közösségnek, a közösségi tudatot és hovatartozást erősítette. A közösségi kártya program annyira sikeres volt – ami nem a saját fejlesztésünk, egy székelyudvarhelyi minta alapján dolgoztuk ki, de igazán nálunk vált sikerré -, hogy nemzetközi szinten is felfigyeltek rá. Visszatérve a kérdésre: ilyen jellegű program, ami országhatárokon is túlnyúlik, az egész Kárpát-medencét és a közösséget mélységeiben megmozgatja, életkortól, érdeklődéstől és szakmától függetlenül hoz egybe embereket, nem volt.

A kártya programotok nagyon hasznos és közösségfejlesztő kezdeményezés volt. Gondolkodtok-e abban, hogy a tapasztalataitokat átvegye akár más is, adaptálva a módszert?

Kinga: Örömmel és szívesen adjuk át az ilyen irányú tapasztalatainkat. Annyit kell tudni erről a közösségi kártyáról, hogy ez egy bónuszkártya, amit kereskedelmi egységekben lehet használni. Mi ezt a kártyát a helyi gazdaság megerősítésére és a vásárlói tudatosságnak a fejlesztésére használtuk, azért, hogy az emberek vásárlásaik során előnyben részesítsék a helyi élelmiszerüzleteket és a helyi cégeket. A körülmények szerencsés alakulása folytán tudott ez ennyire népszerűvé és sikerprogrammá válni, ugyanis Kovászna megyében egy nagyon komoly vállalkozó vált partnerünké. Ő Kovászna megyében és gazdasági szinten is a kiemelkedő vállalkozók közé tartozik, saját húsfeldolgozó üzemmel, nagyon sok üzlettel és vendéglátóipari érdekeltségekkel. Éppen akkor kerestük meg, amikor egy saját bónuszkártya bevezetésén gondolkodott. Sok ajánlatot kapott a kártya

bevezetésére és ezek közül a miénket választotta, mert meglátta benne a közösségi értéket. Ennek a kártyának az volt a hozzáadott értéke, hogy aki vásárláskor használta, az kapott 1% kedvezményt a vásárolt cikkből, s a cég még 1% -ot abból az összegből egy közösségi alapba befizetett. Így, ha valaki használta a kártyát, minden alkalommal gyűjtést végzett egy közösségi alapba. Ez az 50 baninként, 1 lejenként összegyűlt összeg havonta 5-6 ezer euró értékű jövedelmet jelentett. Ebből az együtműködésből 10 év alatt megvalósult 19 köztéri befektetés Kovászna megyében, minden városban játszóterek, mozgás parkok, sporteszközök, tehetség ösztöndíjak valósultak meg. Kétmilliárd lej értékben fektettünk be a közösségi kártyák használatából származó alapból. Ezt az emberek nagyon értékelték és egy idő után belátták azt, hogy igazából számukra ez a kedvezmény semmilyen veszteséget nem jelent. Az, hogy 100 lejből 99 lejt fizet és 1 lej a kedvezmény, az elhanyagolható, de azért vették elő és használták, mert tudták, hogy ezzel ők jót cselekednek a közösség javára, ami szemmel láthatóan megtérül a közösségnek. Minden évben jelentéseket készítünk számadatokkal a tevékenységünkről, hogy a befolyt összeget mire használjuk, kik a kedvezményezettek. A partner élelmiszerüzlet egységeiben nagy plakátokat helyeztünk ki arról, hogy ebben az évben mennyi összeg gyűlt össze az alapba, és ebből milyen fejlesztések valósultak meg, mennyi értékben. Nagyon fontosnak tartottuk azt, hogy átlátható és pontosan követhető legyen, hogy mi történik azzal az összeggel, amivel hozzájárultak az emberek a közösségi alaphoz. Az üzletekben az eladók is népszerűsítették, mindig rákérdeztek, hogy van-e a vásárlónak közösségi kártyája. Azt láttuk, hogy az élelmiszerüzletekben a kasszáknál dolgozók is nagyon büszkék voltak a kezdeményezésre. Én azt tartom a siker magyarázatának, hogy a partner nagyon komoly, okos és megbízható ember volt, és a kártyának, mint marketingeszköznek, meglátta az előnyét a saját cége szempontjából. Nagyvonalú és közösséget támogató ember. Fontos, hogy a szakmai szervezet, aki koordinálja a programot, az megbízható legyen, a vállalkozó is eltökélt és elkötelezett legyen az ügy iránt. Valójában ennek a két feltételnek a találkozásánál tud ez a dolog jól működni. Próbálkoztak a közösségi kártyát bevezetni multinacionális cégnél, de ott nem vált be.

Hogyan erősítik a közösségeket a szakkörök?

Barna: Az ASzakkört a Szeretet programjának nevezem, mert amikor beszélgetek az emberekkel, érződik benne a szeretet. Kezdvé az alap gondolattól, de a céljában és a tartalmában is ott a törődés, a gondoskodás. Több, nagyon meghatározó megnyilvánulása volt ennek a programnak. Például a mezőbergenyei mézeskalács-készítő szakkör-vezető elmesélte, hogy a testvértelepülésük éppen abban az időszakban, télen, fűtési problémákkal küszködött. Akkor ők fogták magukat és készítettek mézeskalácsot, amit jótékonyági rendezvényeken értékesítettek. Az ebből befolyt összeget eljuttatták a gondban lévő településhez, a lakosok pedig aggregátort vásároltak ebből. Kőpecen bútorfestő szakkör működik, a tagjai a templomban, a sarokban félrerakott, rossz állapotban lévő fapadokat felújították és gyönyörűen lefestették. A konfirmációs ünnepen már a konfirmándusok ültek a gyönyörűen felújított padokon. Szentivánlaborfalván a tiszteletes asszony szervezi a szakköröket, ahol a szülők mellett a gyerekeket is bevonja a tevékenységekbe, akik eljönnek az édesanyjukkal. Örömet látni, mennyire magával ragadja az alkotás a kicsiket és a felnőtteket egyaránt, élmény mindenki számára. Voltak olyan programok is, amikor a szakkörösök megszervezték, hogy például a 2. osztályosok meglátogatták őket egy foglalkozás alkalmával, ahol a gyerekek kicsi nemez dolgokat készíthettek. Nagyon jó és fontos, hogy a gyerekek és az ifjúság figyelmét ráirányítja a kézműves tevékenységekre.

A szakkörökben résztvevők felfrissülnek lelkileg, ez éltető energia számukra, magával ragadja őket az alkotás.

Kinga: Marosvásárhelyen például az volt a célunk, hogy felrázzuk kicsit az ottani magyar közösséget, összehozzuk egymással az embereket. Amikor a szakkör befejeződött és olvastuk az élménybeszámolókat, a visszajelzésekből megtudtuk azt, hogy olyan embereket hozott össze, akik nem ismerték egymást. Komoly barátságok alakultak ki, a nyaralásukat együtt szervezték meg, közösen mentek el a Fekete-tengerhez. Ez nagyon örömdetes volt számunkra, hiszen pont ez volt a cél: erősíteni a közösségi érzést és az összetartozást az ott lakó magyarok körében. Ez a program összekapcsolta és behozta

a közösségbe az úgymond mestereket is, akik megtapasztalják azt, hogy itt nem arról van szó, hogy eladásra készítünk dolgokat. Ők is átélhetik azt az örömet, hogy a nagyszerű tudásukat át tudják adni másoknak.

Nagyon fontos a hagyományoknak a megélése, továbbgondolása és gyarapítása. Sok fiatal is jelen van ezeken a szakköri alkalmakon, akiknél ott van a mobiltelefon. Fontosnak látnátok-e, hogy ilyen tartalmak is megjelenjenek ebben a programban?

Kinga: Csak abban az esetben látom a technikának a létjogosultságát, szerepét egy ilyen jellegű programban, hogyha az alkotással kapcsolatos. Felhasználói szinten semmi értelme, mert azzal csak még jobban belenyomjuk a fiatalokat a passzív felhasználásba, ezzel pedig az eszköz uralkodik rajtuk. De, hogyha alkotásra használja, akkor mindenképpen! Erre tudunk egy konkrét példát mondani. 3D-s grafikai tervezés és nyomtatás programot indítottunk 6.-7. osztályos gyermekeknek. Azt mondtuk, hogy nem elégszünk meg ennyivel, hanem legyen benne valami olyan elem, ami a szabad önkifejezést is lehetővé teszi. Azt találtuk ki, hogy mindenki el fog készíteni egy figurát, amit saját maga talál ki, nem lehetett az internetről ismert mesefigurát választani. A gyerekeknek ez volt a legnagyobb élmény és tapasztalat, hogy a papírlapra ceruzával lerajzolt egyedi figurájuk életre kelt a kezükben. A Kárpát-medencei tehetségnapon mutattuk be ezt a programot és a figurákból született kiállítás.

Milyen javaslatokat vannak a jövőre nézve?

Barna: A férfiak számára is kellene valamit kitalálni, hiszen alapvetően nők, asszonyok járnak ezekben a szakkörökbe.

Kinga: Arra fogjuk biztatni a résztvevőket, hogy adjanak javaslatokat az új témakörökre vonatkozóan. Összegyűjtjük ezeket az ötleteket, rendszerezzük és továbbítani fogjuk az Intézet felé.

MIHALCSIK MÁRTA

2013-2023 között a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Vármegyei Igazgatóságának módszertani referense, igazgató-helyettese, 2023. augusztus 1-től a Szakmai Igazgatóság szakmai főmunkatársa. Okleveles kulturális mediátor, népművelő, történelem szakos tanár, közművelődési szakértő. Dolgozott kistéleplési IKSZT-ben, vezetett városi Művelődési Házat, irányított nagyvárosi közművelődési intézményrendszert. Fő szakterülete a helyi értéktárak létrejöttének és működésének szakmai-módszertani támogatása. Részt vett több értéktáró kollégium munkájában, melyet a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány szervezett. Szakmai tevékenységét az új feladatok iránti nyitottság, a közművelődés, a kultúra, az értékek iránti elkötelezettség jellemzi.

Kultúra határok nélkül

– Értékek és hagyományok

A beszélgetés a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége szervezésében, a KözösÉg elnevezésű vándorfesztiválon hangzott el 2024-ben, Szolnokon.

Lakatos Deniska (LD): Szeretettel köszöntjük a külföldi magyar szervezetek képviselőit, beszélgetőpartnereimet. Arra kérnék benneteket, hogy röviden mutakozzunk be, mivel foglalkozunk, honnan érkeztünk és melyik szervezetet képviseljük.

Kovács Lilla (KL): Kolozsvárról érkeztem és két szervezetet is képviselek. Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületnél (EMKE) dolgozom, illetve ennek az ifjúsági szervezeténél az EMKISZ-nél már másfél éve, mint elnök. 2018 óta aktív tagja vagyok a csapatunknak. Hogy ne csak egyedül legyek, megkértem a kollégámat, Bíró Botondot is, hogy ő is képviselje a szervezetet.

Bíró Botond (BB): Az egykori diákfórum elnökeként tevékenykedtem. Most az EMKISZ-ben a rendezvényekért felelek. Az idén kezdtem velük dolgozni, de alapvetően a régmúltba tekint vissza a közösségépítés számomra, hiszen a diákszervezeteknél is rengeteg foglalkozás megvalósításában működtem közre.

Gál Adél (GA): Beregszászról érkeztem, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet képviseletében vagyok jelen. A szervezet munkatársaként dolgozom körülbelül 13 éve, emellett 5 éve az I. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán irodalmat tanítok. Tehát mindkét részről, a civil szervezetben és a főiskolán is fiatalokkal foglalkozunk. Tulajdonképpen tudományt és kultúrát népszerűsítünk és hagyományörzéssel foglalkozunk.

LD: Én pedig a Rákóczi Hálózat képviseletében érkeztem. A Rákóczi Hálózat 2018-ban alakult a Rákóczi Szövetség célalapú hálózatának intézményesített szervezeteként. Nekünk, huszonöt felvidéki céllalappal együttműködve az a célunk, hogy a Rákóczi Szövetség Gólyahír programját, az óvodai és az iskolai beiratkozási programját népszerűsítsük és segítsük, támogassuk a Felvidéken. Eredményként azt tudjuk elmondani, hogy az elmúlt időszakban több, mint tízezer óvodához jutottak el a Rákóczi Szövetség pozitív, illetve támogatói mondatai, illetve kis ajándékait és több, mint négyezer iskolás beiratkozó részesült támogatásban az elmúlt időszakban. Próbáljuk a kapcsolatot tartani az otthoni szülőkkel, a családokkal és a gyerekekkel.

A fiatalokról sok szó esett az elmúlt időszakban és ez a téma egyre aktuálisabbá válik számunkra, hiszen képesek leragadni az online világban. Ti hogyan próbáljátok őket kimozdítani ebből a térből? Milyen rendezvények valósulnak meg nálatok? Hogyan működnek az ifjúsági közösségek, és milyen lehetőségeik vannak az iskolán kívüli tevékenységek terén?

GA: Sokat gondolkodtam ezen a kérdésen a civil és ifjúsági munkát végző szervezetek kapcsán. Arra a következtetésre jutottam, hogy szerintem én leszek itt a fekete bárány, vagy aki a sorból kilóg, hiszen nálunk most nem egyszerű civil munkáról, vagy ifjúsági rendezvényekről beszélni. Egyrészt néhány szervezeti nevet – a teljesség igénye nélkül – szeretnék megemlíteni, amelyek működőképeseek. Mondjuk a tudománynépszerűsítő szervezetek, például a főiskola vagy egy egyetem diákönkormányzatai, akiknek a tevékenysége a tudományra korlátozódik vagy fókuszál. Gondolok itt egyházi szervezetekre, amelyek be tudják vonzani a fiatalokat és tudnak rendezvényt tartani, vagy a Cserkész Szövetségre, vagy különböző túra egyletekre, amelyek működnek Kárpátalján, de említhetném még az MCC-t, tehát a Mathias Corvinus Collegiumot is, vagy a miénket is, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezetet. Ezek azok az intézmények vagy szervezetek, amelyek tudnak valamelyest működni napjainkban és tudnak fiatalokat bevonni a rendezvényre, de természetesen közel sem olyan intenzitással, mint mondjuk két és fél évvel ezelőtt, hiszen a háború fenekestől felfordított mindent Kárpátalján. Ez azt jelenti, hogy nem lehet kulturális rendezvényeket, nagy létszámú összejöveteleket szervezni, ha pedig valamilyen mértékben mégis lehet, akkor kis létszámú és számos engedélyhez, hivatalos dokumentumhoz kell ezeket kötni. Nagyon nehéz helyzetben vannak a szervezetek, alapítványok, holott azt látjuk, hogy bár a demográfiai kép Kárpátalján teljesen átalakult, de ott vannak a fiatalok, tehát igény van a programokra, hiszen a fiatal az mindig kikapcsolódni vágyik, vagy valamilyen közösséghez vágyik, de nem minden esetben tudunk ennek eleget tenni. Azt tapasztaljuk, hogy nem tudunk egy fesztivált megszervezni, holott annak idején a Pro Cultura évente hat nagyvolumenű fesztivált szervezett, ami most nullára csökkent. Tehát csak valamilyen szerény kulturális rendezvény az, amivel be tudjuk vonzani a fiatalokat.

KL: Nálunk nagyon sok lehetőség van a fiataloknak a különböző programba bekapcsolódni. Cserkészzet, amatőr színjátszó csoportok, különböző képzések, könyvbemutatók és egyéb programok választéka várja az érdeklődőket. Nekünk is jó érzés az, hogy a szórványban, ahol mindig is nehezebb a helyzet, ilyen színes választék várja az érdeklődőket és az EMKE, mint ernyőszervezet tartja a kapcsolatot a különböző szervezetekkel. Egyre többen keresnek meg, hogy szeretnének ilyen vagy olyan programot és nagyon örülünk, hogy ezeken megjelennek a fiatalok is. Székelyföldnek is megvan a maga problémája, de talán nekünk könnyebb megszólítani a fiatalokat. Kolozsváron egyébként is jó a helyzet.

BB: Én két részre osztanám ezt a szerveződést, Erdélyre és Kolozsvárra főleg, mert én lokálisan tudok többet erről a témáról. Vannak az alulról és vannak a felülről szerveződő szervezetek. Mind a kettő nagyon jól meg tudja mozgatni a fiatalságot. A felülről szerveződő szervezetek esetében, például az iskolában, elkezdődik ez a diákönkormányzatokkal, innen tovább tudnak menni a megyei diákönkormányzatba, azokat pedig egy országos, mármint egy erdélyi diákönkormányzat foglalja össze. Onnan egyből bekerülnek az egyetemista- vagy diákszervezetekbe és van egy olyan folytonosság, ami megmozgatja őket és részt vesznek nagy fesztiválok és kisebb események szervezésében is. És vagyunk mi, akik alulról szólítjuk meg a szervezeteket, és azokat próbáljuk megkeresni, akik önkéntesen szeretnének valamit tenni a társadalomért, vagy szervezni akár egy olyan rendezvényt, ami a kultúrát előre viszi, így mi lokálisan próbáljuk bevonni azokat, akik akarnak valamit tenni ezért. Őket képezzük és ezzel a képzéssel motivációt tudunk nekik nyújtani. Vannak, akik tovább dolgoznak velünk, akár több éven keresztül is.

LD: Mi, a Rákóczi Hálózat, a nagykaposi Magyar Közösségi Házban székelünk, ahol több szervezet is működik, illetve együtt is működünk a különböző programjaink, rendezvényeink megvalósításában. Büszkén mondhatom, hogy mi is már a csecsemőkortól fogva próbáljuk a fiatalokat bevonni, baba mama klubon keresztül, ringató foglalkozásokkal, színjátszással, bábszínházzal, satöbbi. Ezt követi a már hagyománynak számító, több éve megvalósuló családi napunk, ahol már a családok együtt jönnek a kisebb-nagyobb gyerekekkel, és itt a gyerekeknek különböző bemutatkozási lehetőség mellett, kézműves foglalkozásokat, játszó házakat, néptánc tanulást, népdal oktatást biztosítunk. Nálunk is működnek cserkészcsapatok, ami egy pár éve szerveződött újjá általános és középiskolás gyerekek részvételével. Író-olvasó találkozót, pályázatokat, versenyeket hirdetünk meg, ezek rendszerint a Magyar Közösségi Házban valósulnak meg, például a felvidéki Tompa Mihály szavalóverseny. Rendszerint lehetőség van. Nem hagyhatjuk ki a sorból azokat a fiataloknak szóló programokat, amelyeket a határon túli partnereinkkel közösen szervezünk. Egyik ezek közül az „ASzakkör” program, amely a Nemzeti Művelődési Intézetnek köszönhetően a Felvidéken is megvalósulhatott.

LD: Mesélnének arról, hogy melyek azok a kezdeményezések és módszerek, amelyek nagyon sikeresek és jó például szolgálhatnak más fiatalokkal foglalkozó szervezetek számára is?

GA: Ezúttal szeretnék maradni a saját szervezetünkénél, hiszen arról tud az ember a legtöbbet beszélni, amihez tartozik. Tehát a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet kezdeményezéséből néhány példát említenék meg, amelyek ma is működőképesek. A szervezet megalakulásakor, 2013-ban, egy olyan célt tűzött ki maga elé, hogy

kulturális híd legyen Kárpátalján a magyar lakosság és a többnemzetiségű régió egyéb nemzetiségei között. Gondoljunk arra, hogy Kárpátalja tényleg egy nagyon színes demográfiai vagy nemzetiségi képet mutat. Vannak az ukrán anyanyelvűek, oroszok, de szlovák, lengyel, román kisebbség is megtalálható nálunk is. Az elmúlt években odáig jutottunk, hogy mondjuk tízezer fő is jelen volt egy-egy eseményen. Sajnos ez most napjainkban lehetetlen, viszont van a szervezetnek már több olyan projektje, amely mondhatjuk azt, hogy sikeresen működik. Egyik ilyen projektünk a nagyberegai Tájház működtetése, ugyanis Kárpátalján ez az egyike azon intézményeknek, amelyek először nyerték el a határon túli tájházak közül az Év Tájháza Díjat 2021-ben. Erre nagyon büszkék vagyunk. Itt rendszeresen gyermek foglalkozásaink, múzeumpedagógiai alkalmaink. Idén sikerült elérnünk a házunkban, hogy heti rendszerességgel valósítunk meg programokat, főként iskolás gyermekek, fiatalok számára, de felnőtt csoportjaink is vannak. Azt látjuk, hogy erre van igény, tehát erre próbálunk támogatást szerezni és erre fókuszálunk, hiszen látjuk azt, hogy a régióban, főleg napjainkban nagyon sok kisgyereknek, fiatalnak szinte az egyetlen szórakozási, kikapcsolódási lehetősége. Persze nem ez a kizárólagos a szervezet életében, hanem igyekszünk nemcsak a tájházban, hanem azon kívül is megszólítani a fiatalokat. Próbáljuk a lehetőségekhez mérten úgy alakítani a rendezvényeinket, hogy mondjuk kis létszámmal egy filmvetítést, egy könyvbemutatót, koncertet meg tudjunk valósítani. Ha itt koncertről van szó, akkor azt csak úgy hirdetjük meg, hogy valamilyen jótékonysági célhoz kapcsolódjon. Működtetjük még a Perényi Kultúr-kúriát, amely szintén egy kulturális központ, ahol különböző kulturális programokat, képzéseket valósítunk meg. Speciális helyzetben vagyunk, mert külön engedéllyel kell rendelkezünk minden egyes rendezvényünkhöz, gondolok itt katonai engedélyre, vagy olyan feltételnek kell megfelelnünk, hogy mondjuk a rendezvény helyszínén legyen egy óvóhely, mert másképp ezt nem tudjuk megvalósítani.

KL: Az EMKE az egyik legrégebbi erdélyi közművelődési szervezet. Célja az, hogy a hagyományokat továbbéltesse és megőrizze, úgyhogy elsősorban ehhez kapcsolódó rendezvényei vannak, például emlékkonferenciák, verses felolvasó estek, vagy megemlékezések. Ott van a magyar házak láncolata, amit szintén egyben kell tartani.

ni, erre külön konferenciát is szoktunk szervezni. Muszáj megemlítenem nekem is az „ASzakkört”, hiszen ennyire aktív közösség még nem emlékszem, hogy lett volna Erdélyben, mint amilyen a program hatására létrejött. Az első évadban körülbelül 18 szakkör volt, utána már 23, és innentől kezdve még tovább nőtt ez a szám, rohamosan. Jelenleg 175 szakkör indul Erdélyben és 200-210 körül Székelyföldön. Rengeteg köszönő levelet kapunk, hogy mennyire szép ez a program, úgyhogy én tényleg nagyon hálás vagyok ezért. Ami az EMKISZ-t illeti, ott is vannak képzések. Az EMKÉ-nél van egy olyan programunk, aminek az a neve, hogy Könyvturi. Nagyon sok fiatal érkezik rá. Összegyűjtjük a már elolvasott, vagy megunt könyveket és azokat kiállítjuk. Az érdeklődők jöhetnek két napon keresztül és annyi könyvet vihetnek el, amennyit szeretnének, azzal a kitételrel, hogy el kell olvasni azokat a könyveket, amiket hazavisznek. Jó látni, hogy ennyi fiatal olvas még, és eljönnek, és érdeklődnek. Van még egy másik programunk, a Legszebb Erdélyi Magyar Dal, de arról megkérem Botondot, hogy ő beszéljen.

BB: Kolozsváron elég szerencsések vagyunk, mivel Kolozsvár az egyik legnagyobb egyetemi város. Magas a tanítás színvonala is, ezért hozzánk elég sokan érkeznek magyarok. A környékünkéről, Erdélyből összegyűjtjük a magyarságot, így könnyű nekik programot szervezni. Én azt tapasztaltam, hogy akkor, hogyha valaki magáénak érzi a rendezvényt, vagy egy olyan kategóriáról, témáról van szó, ami őt érdekli – akár néptánc, akár színművészet, akár zene –, akkor csatlakozni fog hozzá önkéntesen, mert a részese akar lenni és tapasztalatot akar szerezni a szervezeti szférában, vagy menedzsmentben is akár. Én egykori közigazdászként, mindig annak a híve vagyok, hogy képezzük a fiatalságot és ezért amikor egy szervezői csoportot létrehozunk, akkor mindig egy képzéssorozattal szeretnénk indítani. A Legszebb Erdélyi Magyar Dal az egyik legnívósabb rendezvényünk. Látványos és összefogja az erdélyi zenekarokat, és bemutatkozási lehetőséget ad nekik.

LD: Én egy olyan jó gyakorlatot hoztam, ami szerintem működik máshol is, a Vasárnapi Iskola programunkat. A mi régióinkban is vannak nyelvhatáron lévő községek, amelyekben még 1910-ben többségében magyar lakosok voltak, viszont mára már 5%-ra, vagy annál kevesebbre csökkent a magyar lakosság aránya. Ezzel párhuzamosan a magyar nyelvű oktatás is megszűnt. Még 2014 előtt megfogalmazódott, hogy azok a gyerekek, akik már itt nőnek fel, így nem tanulnak meg magyarul és a magyar szokásokat és történelmet sem igazán ismerik, hiszen szlovák iskolába járnak. Már otthon is szlovákul kezdtek beszélni, annak ellenére, hogy a magyar közösséghez tartoztak. Felvetődött, hogy jó lenne egy olyan lehetőség, ahol tudnak a gyerekek magyarul tanulni és 2014-ben elindítottuk a Magyar Közösségi Házban ezt a programot, amely nagy sikernek örvendett. Busszal szállítottuk be havonta egy alkalommal a gyerekeket hozzánk. Speciális szakemberekkel, pedagógusokkal együttműködve valósítottunk meg különböző programokat a magyar történelemhez, nyelvhez és irodalomhoz kapcsolódva, ezek elsajátítására irányuló feladatokat, foglalkozásokat végeznek a fiatalok. Ez a program máig működik, azzal a különbséggel, hogy már nem hozzánk látogatnak el a gyerekek, hanem azokba a közösségekbe visszük ki őket, amelyek a nyelvhatáron találhatóak. Jelenleg Borsiban működik ez a program és nagy érdeklődés övezi. Nagy hozadéka volt ennek a kezdeményezésnek, hogy ezekből a falvakból a gyerekek elkezdtek érdeklődni, hová is tudnának menni magyar iskolába. Volt olyan, aki ennek a programnak a hatására, bár szlovák iskolába járt, átlépett magyar tanítási nyelvű oktatási intézménybe. Ebben nagy segítségre volt a Rákóczi Szövetség által működtetett, vidéki busz hálózat, amely megkönnyíti a gyerekek szállítását a magyar tanítási nyelvű iskolákba. Elhangzott már az, hogy speciális helyzetben vagyunk mi, a határon túli területeken, a magyar közösségeinkkel. Erős kötelék a magyarságunk, a nyelvünk, a kultúránk, az értékeink, az összetartozásunk, de erős az asszimiláció is és egyre kevesebben vagyunk. Hogyan hat mindez nálatok a fiatalokra? Mennyire tartják a magyarságukat? Beszélnek-e a nyelvet, őrzik-e a kultúrát, tartják-e magukat a magyar közösségekhez tartozóknak? A közösségek támogatása segítheti a fiatalok magyar identitásának megőrzését?

BB: Nálunk a szervezetek, iskolák rengeteg eseménnyel, kulturális rendezvénnyel meg tudják őrizni a magyar identitást. A nyelv, a kultúra összetart minket. Számos rendezvény van Kolozsváron, nem tudok egy olyan hétvégét mondani, hogy ne legyen egy olyan rendezvény, ahova a magyarok ne tudnának elmenni, össze tudnak gyűlni és beszélgethetnek. Ez lehet egyházi rendezvény is, a Magyar Színház által támogatott esemény, vagy akár az iskolák közötti versenyek. Ott magyar líceum van Kolozsváron, ami egy nagyon pozitív dolog, és hogy ezt elérte nálunk a magyar politika, az nagyon nagy siker. Büszkeség, hogy önálló magyar iskolák működhetnek, ahol magyarok között lehetnek a diákok, magyarokkal ismerkedhetnek, a párkapcsolatukat is magyarokkal alakíthatják ki, így elkerülve nagyjából a vegyes kapcsolatokat. Ilyen rendezvényekre is járnak, így nőnek fel, így szervezkednek és így tudják fenntartani a magyarságukat.

KL: Igen, Kolozsvár és környéke ebből a szempontból elég előnyös helyzetben van, viszont, az EMKE révén nagyon sokféle szituációval talákoztunk az évek során. Itt van például Nagyszeben, ahol az EMKE-nek van egy alelnöke, Serfőző Levente. Hihetetlen, hogy mennyit kell küzdenie ahhoz, hogy például a Hungarikum Napokat meg tudja tartani. Arra kell törekednie, hogy a román és a magyar is megjelenjen a kommunikációban. Így lettek román és magyar plakátok is, illetve egy rendezvényen a konferáló is mindkét nyelven bemondja a programot. Vannak ilyen típusú problémák, nehézségek, de mindaddig, amíg még van kiért és miért, addig ezek az emberek biztos, hogy küzdeni fognak. Aradon is ez a helyzet, ott is, a saját családban is, az unokatestvéremnek magyar ajkúként román partnere van, de valahogy próbálkozunk, hogy mégiscsak megőrizzük az identitásunkat. Örülök, hogy vannak azok az emberek, akik foggal-körömmel harcolnak azért, hogy megőrizzük értékeinket és hagyományainkat, és felkeresnek minket, hogy vigyünk hozzájuk programokat, segítsünk tartunk képzéseket stb. És mi megyünk is, úgyhogy szerintem jó irányba haladunk.

GA: A fiatalok identitásáról, nézeteiről, vallási hovatartozásáról nálunk elég nehéz pontos adatokat mondani, mostanában csak becslésekre tudunk hivatkozni.

Volt néhány kutatás az elmúlt években Kárpátalján, amelyek konkrétan a fiatalokra irányultak. Sokaknak ismerős lehet például a Tandem16, a Soma7 kutatás vagy a Genезis, ami konkrétan a fiatalok mindennapjait, életvitelét hivatott vizsgálni és bemutatni. Ezeket a kutatásokat nem igazán tudjuk ma hasznosítani, hiszen teljesen átalakult a helyzet, viszont az arányok nem változtak. Gondolok itt arra, hogy ha a fiatalok mondjuk 70-80 százaléka nagyon vallásosnak mondta magát, valószínű, hogy a 70-80% az nem változott, viszont a mögöttes számok azok már igen. Másrészt azt tapasztaljuk, hogy igenis ragaszkodnak a kis közösségekhez, amelyekbe tartoznak, legyen az a településükön vagy az oktatási intézményekben. Szükség van ezekre a kapcsolatokra, a magyar a magyarhoz közeledik könnyebben. Igyekeznek az anyanyelvüknek, kultúrájuknak megfelelő közösséget választani a fiatalok. Ezembe jutott még egy érdekes példa, amely, szerintem, az utóbbi időben kifejezetten ránk jellemző, vagy nekünk talán meglehetősen és másnak semmitmondó. Ahogy járunk-kelünk az utcán, a különböző helyeken, a megszokott utakon, azt vesszük észre magunkon, hogy egyre több emberrel elegyedünk szóba, akivel korábban maximum köszöntünk egymásnak. Emögött az áll, hogy olyan mértékben zsugorodott a magyar közösség, vagyis konkrétan a magyar fiatalok száma, hogy már annak is örülünk, ha egy ismerős arcot látunk. Új fajta szerveződések és kapcsolatok jönnek így létre és nagyon örülünk annak, hogy van kivel beszélgetni.

LD: Nálunk azokban a falvakban, ahol már több évtizede megszűnt a magyar nyelvű oktatás, ismét igény mutatkozott ez iránt, ismét azon dolgoznak, hogy erősítsék és támogassák a fiatalokat ezekben a választásaikban. Mivel szeretnétek a jövőben dolgozni? Milyen terveitek vannak, az anyaország miben tud segíteni?

GA: Igyekszünk nyilván folytatni azokat a programjainkat, amelyekkel be tudjuk vonzani a fiatalokat, viszont egy fontos dolgot szem előtt kell tartanunk. Ez pedig a

kapcsolat, a valahová tartozás. Nagyon nagy szüksége van, és nemcsak a fiataloknak, arra, hogy érezzék, hogy valahová tartoznak. Tehát egy olyan rendezvényt, vagy egy olyan közösségi teret kell létrehozni, vagy a meglévőket folytatni, hogyha valaki oda ellátogat, akkor érezze azt, hogy fontos, számítanak az értékei, meghallgatják a véleményét. Úgy fogja a közösséghez tartozónak érezni magát, ha megtapasztalja ezt az érzést, hogy ő igenis fontos.

BB: Hogyan folytatnánk? Szerintem úgy, ahogy eddig, célunk évről évre újakat bevonítani. Ami szerintem hiányzik nálunk, az egy közösségi tér, legyen egy helyszín, ahol jelen vagyunk. Ezt kell megszerveznünk valahogy, vagy más intézményekkel partnerséget ilyen irányban kialakítani. Azokon a helyszíneken, ahol a román szervezetek szervezkednek, iszonyú összegeket kérnek el, amit mi nem tudunk megengedni magunknak. Hogy a magyarországiak miben tudnak nekünk segíteni? Én abban hiszek, és tapasztalatom szerint mindig az volt a jó, amikor közös kapcsolatépítés volt. Mi utaztunk Magyarországra tapasztalatot szerezni és Magyarországról utaztak hozzánk ugyanúgy tapasztalatot szerezni. Minél több találkozót kéne szervezni, minél több szervezetet kéne összetartani, vagy akár bármilyen kapcsolatot köztük létrehozni.

KL: Én is azt akartam mondani, hogy nagyon szeretem az ilyen alkalmakat, amikor meghívást kapunk Magyarországra néhány napra, mert nemcsak az a lényeg, hogy mondjuk az anyaországban lakók belelássanak a mi problémáinkba vagy helyzetünkbe, hanem én is szeretek belelátni abba, hogy itt, hogy dolgoznak, milyen munkakörök vannak stb. Például többször jártunk a Nemzeti Művelődési Intézetnél is, ahol nagyon jól éreztük magunkat és körbe vezettek bennünket, nagyon hasznos volt. Ugyanúgy várjuk mi is egyébként szeretettel a hozzánk érkezőket. De hogy mit szeretnénk? Ötleteket, gondolatokat, partnerségeket, barátságot.

LD: Mi is mindenképpen folytatni szeretnénk azokat a programokat, amelyek már a múltban sikeresek voltak és hagyományaik vannak, illetve keressük mi is az új lehetőségeket. Ezekben nagy segítségünkre vannak a partnerszervezeteink. Az anyaországi támogatásokat köszönjük és örülünk, hogy vannak ilyen lehetőségek, hogy különböző programokon belül is, mint a KözösÉg fesztivál találkozhatunk és megoszthatjuk a gondolatainkat, tapasztalatainkat. Azért vagyunk, hogy meghallgassuk egymást és próbáljuk segíteni egymást. A negatív dolgokat próbáljuk egy kicsit háttérbe szorítani és kiemelni azokat a pozitívumokat, amelyek a régióinkban megvannak és lehetőséget adnak a jövőbeni együttműködésre. Biztos vagyok benne, hogy a jövőben továbbra is együtt fogunk működni!

MOLNÁR GYÖRGY

Szakkörök a Kárpát-medencében

– Partnerségi találkozó és külhoni kiállítás Lakiteleken

MINTAPROGRAMTÓL A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS MEGERŐSÍTÉSÉIG

A Nemzeti Művelődési Intézet által 2021 őszén újtára indított ASzakkör program meghirdetése óta országhatárokat átlépve terjed ki ezredéves történelmi hazánkra, nemzeti kultúránk teljes életterére. A magyar szállásterületeken magától értetődő természetességgel vált közösségeink élmény- és örömforrásává az egész Kárpát-medencében, sőt azon túl is. Az anyaországgal egyidejűleg gyökeret vert és folyamatosan terebélyesedett, bővült a Felvidéken, Kárpátalján, Partiumban, Erdélyben, Székelyföldön, a gyimesi és moldvai csángóvidéken, Délvidéken, Muravidéken egyaránt és ebben az évben megjelenik a Belső-Drávaszögben is. Ezekben a térségekben a megszervezett kézműves kiscsoportok és résztvevők száma a 2021-ben kezdeményezett mintaprogramhoz viszonyítva a 2024-2025-ös évadra meghatszorosodott. Az adatok azt mutatják, hogy évenként a teljes ASzakkör program egynegyede - egyötöde a külhoni régiókban valósult meg, az anyaországgal párhuzamosan és azzal szerves egységben. Ugyanakkor ez azt is jelenti, hogy a történelmi szülőföldjünkön élő, őshonos, elszakított nemzetrészeink – amelyek rendíthetetlen identitástudata és elkötelezett, kitartó hagyományátörökítő tevékenysége más területeken is példamutató – együttesen nagyobb részt vállaltak, vállalnak az ASzakkör programban, mint amilyen a lélekszamarányos részük a (Magyarországon és a külhoni régiókban élő) magyarság együttes összlétszámában. A nemzeti kulturális integráció, a nemzeti összetartozás tudata és felemelő megélése a programban beteljesült, valósággá vált.

Nemzeti összetartozást kifejező karszalag felkötése a felvidéki, nagykaposi szakkör kiállítás megnyitóján

KÁRPÁT-MEDENCEI PARTNERSÉGI TALÁLKOZÓ 2025.

A program kezdete óta a szükség szerinti online egyeztetések mellett rendszeresek a személyes részvétellel megtartott konzultációk és műhelymunkák a Nemzeti Művelődési Intézet vezetői, érintett munkatársai és a szakköröket külhoni régióként koordináló szervezetek képviselői között. A térségi koordinációt és szervezőmunkát közszolgáltatási megállapodással a 2024-2025-ös szakköri évadban is az alábbi szervezetek végezték a rájuk mindig jellemző különleges odaadással és elkötelezettséggel:

Felvidék

- Rákóczi Hálózat, Nagykapos

Kárpátalja

- Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület, Szürte
- Pro Cultura Subcarpathica, Beregszász

Erdély (Közép-Erdély, Partium, szörvány, Moldva)

- Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE), Kolozsvár

Székelyföld, Gyimesek

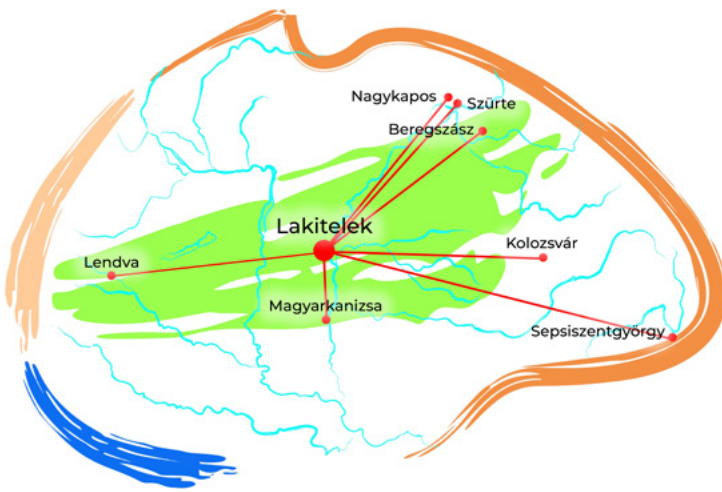
- Amőba Alapítvány, Sepsiszentgyörgy

Délvidék

- Felnőttképzők Regionális Hálózata (FERHA), Magyarkanizsa

Muravidék

- Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva

Stilizált térkép

A KÜLHONI SZAKKÖRÖKET KOORDINÁLÓ HÁLÓZAT A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

A fenti szervezetek képviselőinek részvételével a találkozóknak ezúttal a lakiteleki Székházunk mellett a kondorosi Fehérliliom Népfőiskola adott otthont. Kondoroson elsőként a – homlokzatán a magyar szerves műveltség jelképeit megjelenítő, korszerű, 2023-ban átadott létesítményben a térségben újra virágkorát élő gyógynövényhasználatra szakosodott – intézmény bemutatására került sor, ahol 41 fajta hazai őshonos, illetve termesztett gyógy- és fűszernövény található 12 parcellában. A Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből, Székelyföldről, Délvidékről, Muravidékről érkezett vendégek megismerhették azt a sajátos rendszert is, amely egykor az alföldi kertek kultúráját jellemezte, különös tekintettel az emberek egészségének megőrzése szempontjából legfontosabb gyógynövényekre.

Vendégek és vendéglátók a kondorosi Fehérliliom Népfőiskola épülete előtt

Ezt követően a külhoni partnerszervezetek és a Nemzeti Művelődési Intézet vezetői, szakmai munkatársai az ASzakkör program legfontosabb időszerű kérdéseit egyeztettek egy olyan helyzetben, amikor a folyamatban lévő szakkör évad zárását és a következő, új évad indítását átfedésben, együtt kell elvégezni. Áttekintésre, egyeztetésre került a program minden feladateleme – a működő kézműves csoportok adminisztratív kötelezettségétől, a záró kiállítások helyzetén át a folyamatban lévő, új jelentkezések és a rendelkezésre álló alapanyag- és eszközcsomagok összhangba hozásáig, valamint a szakkör szervezők előzetes vizsgakötelezettségéig, illetve várható képzéséig –, a teendők teljessége. A külhoni regionális koordináló szervezetek vezetői tájékoztatást kaptak továbbá a Nemzeti Művelődési Intézet további programjai Kárpát-medencei kiterjesztésének helyzetéről és tervezett jövőjéről is (TehetségPaletta Program, Petőfi Kulturális Program stb.).

Ismerkedés a Fehérliliom Népfőiskola gyógynövényeivel

Mindeközben a régiókból érkezett szakkörtagoknak kézműves foglalkozás keretében kendermagolajos pezsgő fürdőbomba és nemezvirág készítésére nyílt lehetőségük. A kondorosi program a teljes csoport részvételével a Csárdamúzeum meglátogatásával zárult.

KIÁLLÍTÁS AZ ASZAKKÖR PROGRAM KÜLHONI MAGYAR KÖZÖSSÉGEINEK ALKOTÁSAIBÓL

2022 és 2024 után immár harmadik alkalommal nyílt reprezentatív kiállítás június 26-án a külhoni régiók közösségeinek kézműves alkotásaiból Lakiteleken, a Nemzeti Művelődési Intézet székházában, amely a nyár végéig megtekinthető. A kiállított tárgyak a 2024-2025-ös évad alábbi 619 külhoni szakköri munkáiból kerültek kiválasztásra:

Kézműves foglalkozás külhoni szakkörösök részvételével

Szakkör	Felvidék	Kárpátalja	Erdély		Délvidék	Muravidék	Összesen
			Közép-Erdély, Partium, szörvány	Székelyföld			
Békés megyei hímzés	-	-	2	13	5	-	20
Mézeskalács	1	4	24	17	7	-	53
Vesszőfonás	2	1	11	6	4	-	24
Bútorfestés	5	3	16	21	5	-	50
Gyertyakészítés	8	5	8	18	11	-	50
A tojásfestés táji sajátosságai	4	2	11	9	4	-	30
Kötés gyönggyel	1	2	-	3	2	-	8
Éremgyűjtés	-	1	1	-	-	-	2
Papírfonás	6	2	3	8	1	-	20
Csuhé	-	1	7	4	1	-	13
Nemezelés bundagyapjúval	10	2	17	15	2	-	46
Makramé kezdő, kenderfonallal (2022)	1	7	6	14	8	1	37
Makramé középhaladó (zsinórfonallal)	4	4	5	7	5	-	25
Quilling	2	1	2	7	5	-	17
Natúrkozmetika	4	4	6	11	5	-	30
Baba-mama horgolás	4	1	6	2	7	-	20
Csipkeverés	1	-	1	1	1	-	4
Gyöngyfűzés	4	5	20	26	9	1	65
Szövés Kereten	4	4	17	16	12	1	54
Palóc hímzés	4	-	4	16	2	-	26
Horgolás zsinórfonallal	3	2	6	10	4	-	25
Összesen	68	51	173	224	100	3	619

Régiónként 30-40 alkotás került benevezésre a tárlatra, amelyekből a térségekből érkezett szakkörtagok a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársainak közreműködésével közös műhelymunkával, egységes arculati megjelenéssel rendezték be az egyes felületeket. A végeredmény

önmagáért beszél, színvonalas, színes, különleges látványt nyújtó kiállítás született, amely visszatükrözi a külhoni magyarok régiók sajátos, varázslatos világát, lelkiségét és a szakkörtagoknak a programban megélt közösségi élményét és alkotóképességét is.

A külhoni régiók szakköri alkotásainak kiállítása

A kiállítás ünnepélyes megnyitóján Nagy Edina, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője a határokon átívelő nemzeti összetartozásunk hangsúlyozásával, és többek között azzal a gondolattal köszöntötte a közönséget, hogy a megnyíló kiállítás nem csupán alkotások összessége, hanem egy lenyomata annak, amit közösen érzünk: a hitnek, hogy a hagyomány él, a remény, hogy továbbadható, és a szeretetnek, amellyel ezt a tudást őrizzük és megosztjuk egymással. Hangsúlyozta, hogy a szakkörprogram az idegen kulturális környezetben élő, külhoni nemzeti közösségeinkben még az anyaországainál is nagyobb jelentőséggel bír. Ezt követően Both Miklós, a Hagyományok Háza főigazgatója tartott rövid előadást a népi kézművesség szerepéről. Kiemelte, hogy változó világunkban a kézműves szakma művelőinek elöregedésével párhuzamosan készségvesztés zajlik, ezért szükség van egy több szintű rendszer működtetésére, hogy a népi mesterségek ne vesszenek el. Ebben a piramis alakzatban a széles alaphoz az ASzakkör programban megjelenő amatőr tevékenység is hozzájárul, amelyből a tehetségek a hivatásos képzés, a Hagyományok Háza felé irányíthatók. A megnyitó előadója a Nemzeti Művelődési Intézet részéről Dr. Juhász Erika szakmafejlesztési igazgatója volt, aki a Kárpát-medencei partnerség jelentőségéről, annak történeti alakulásáról és abban az ASzakkör program indítékairól, szerepéről osztotta meg gondolatait. Hangsúlyozta, hogy az Intézet 2012 óta törekszik programjainak Kárpát-medencei szintű megjelenésére, a kezdeményezések egyike a most nyíló kiállítás háttérét adó kézműves program, amely a pandémia okozta helyzetre adott válaszként indult 2021-ben a közösségi élet újraindítása és a népi értékek továbbadása érdekében. Örömet fejezte ki, hogy a programot a külhoni régiókban koordináló munkacsoport maga is igazi, egymást támogató, segítő közösségé vált, lehetővé téve a közeljövőben további közművelődési, közösségépítő programok határokon átívelő kiterjesztését.

A TehetségPaletta Program ígéretes tehetségeiként a Jászsztőlászlói Hangász Együttes öt fős ifjúsági csoportjának tagjai citerával kísért dalszöveggel emelték a rendezvény színvonalát, hangulatát.

A Jászsztőlászlói Hangász Együttes ifjúsági csoportja

A KULTURÁLIS NEMZETÉPÍTÉS FOLYTATÁSA

Az ASzakkör program Kárpát-medencei kiterjesztésének elmúlt négyéves története példája és bizonyossága annak, hogy a Történelmi Magyarország elszakított területein élő nemzeti közösségeink erősítése, összekapcsolása nem csak lehetőség, de meg is valósítható a Nemzeti Művelődési Intézet kezdeményezéseinek határokon átívelő megszervezésével. Ennek tudatában – a kis-magyarországi szemléletet és a 19 vármegyei területiséget meghaladva – minden közösségi, közművelődési, kulturális programban tekintetünket és tevékenységünket bátran a történelmi nemzetünk magasságába, horizontjára emelhetjük. Ehhez a Kárpát-medencei partnerség, az összetartó és hatékony hálózati együttműködés rendelkezésre áll.

A kiállítás első megtekintője

MOLNÁR GYÖRGY

Történelem-népművelés szakos tanár, okleveles humán szervező. Kárpát-medencei hálózatépítési tevékenységét két évtizede a Békéscsabai Regionális Képző Központ igazgatójaként kezdte a PannonForrás Első Kárpát-medencei Fejlesztési és Tudásklaszter létrehozásával, melynek alapító elnöke. Kilenc évig a Nemzeti Stratégiai Kutatóintézet (NSKI) Nemzeti Integrációs és Kárpát-medencei Hálózatfejlesztési Igazgatóságának igazgatója volt, ahol tevékenységének középpontjában a Magyarországnak járó európai uniós fejlesztési forrásoknak a határokon átívelő nemzetegyesítés, nemzetépítés szolgálatába állítása, illetve Kárpát-medencei szintű fejlesztési programok kezdeményezése volt. 2022 májusától a Nemzeti Művelődési Intézet Partnerségi Központjának vezetője, tevékenységének célkitűzése az egységes magyar közművelődési térség folyamatos fejlesztése a Kárpát-medencében. Számos publikációja, előadása és irányításával megvalósított projekt szolgálja az egymástól elszakított nemzetrészeink együttműködését, összefogását.

ZSJAK ÁGNES

Közösségben alkotni lélekemelő

– Tovább bővül a kínálat az „ASzakkör” programban

A program indulásától, 2021-től immár 4 teljes szakköri évadban vehettek részt és alakíthattak ki közösségeket partnereink. 2025-re, az 5. évadra a programot Kárpát-medence szinten ismerik, jelentkeznek rá a kulturális feladatellátók, partnerek és ösztől több mint háromezer kisközösség tevékenykedik, alkot, tanul Európa szívében! A Nemzeti Művelődési Intézet innovatív kezdeményezése – a hagyományos vagy új, a népi vagy éppen a jelenleg teret hódító új alkotó folyamatok, a kézműves vagy informatív foglalkozások, tudásanyagok megismertetése – az „ASzakkör” oldala – videós tartalmakon keresztül adja át a különböző tevékenységekhez szükséges információkat, alapfogásokat, szakmai ismereteket, megvalósítási lehetőségeket.

A mesterségek szakkörei közt az oldalon folyamatosan bővül a megtekinthető szakágak száma, így az érdeklődők bővíthetik tudásukat, kielégíthetik kíváncsiságukat új szakkörök megtekintésével. Jelenleg 45 szakköri filmsorozat található az oldalon, ezek közt látható pár hasonló alanyanyaggal foglalkozó szakág, mint a nemezeléshez kapcsolódó Nemezelés két filmsorozata, ezen felül a Nemezelés Erdélyben és a Nemezelés és bőrművesség szakágak. A különböző filmsorozatok más-más technikai megoldást sorakoztatnak fel, más kivitelezett tárgyat mutatnak be, így téve igen gazdaggá és változatosá a megvalósítási lehetőségeket. A videókat megtekintve még több inspirációt kaphatunk, még több szakmai tudást ismerhetünk meg, illetve még több termék elkészítése lehet a későbbiekre a tarsolyunkban motívumkincseink és hagyományaink megismerése mellett.

TOVÁBBLÉPÉSI LEHETŐSÉGEK

A Magyarország Kormánya, a Kulturális és Innovációs Minisztérium által támogatott felhívásban 2021 óta nyílt lehetőség szakköri csomagokra jelentkezni, mely csomagok tartalma a szakágban szereplő videóban bemutatott termékekhez, eljárásokhoz tartalmazott 5 főnek szükséges alanyanyagot és eszközt.

Az első évben Magyarországon és külhonban indított jelenléti szakköri szakágak száma 6-ról a második évre 15 szakkörre nőtt, majd 2023-ban 18-ra bővült és a 2024 őszén induló évadban kiszélesedett 21 szakágra, amelyekben lelkes tevékeny kisközösségek működtek Kárpát-medencei szinten.

A szakágak között jelentős a hagyományainkat, kultúránkat megmutató népi kézművesség témakörű filmsorozat, mint a bútorfestés, gyertyakészítés, mézeskalács készítés, vagy a három különböző hímzés sorozata, a békés megyei, palóc és matyó hímzés. A Népművészeti Egyesületek Szövetsége partnerként segíti a szakköri tagokat hasznos tanácsokkal, gyakorlati megvalósításokkal, mint kultúránk mintakincsei, szakmai fogások.

A szakköri évadok folyamatos beszámolóí és visszajelzései alapján tapasztaltuk, hogy a lelkes szakköri résztvevők megszerették Magyarország értékeit, népi mestersegeit és szerették volna folytatni a megkezdett tanulási folyamatot, sikereket elérni az adott mesterség keretein belül.

A Nemzeti Művelődési Intézet már 2024 őszén nyújtott lehetőséget a makramé szakkörben továbblépésre középfaladó szakköri jelentkezéssel. Ezen szakkör tematikája, alapanyaga és eszközei eltérnek a korábban indult makramé kezdő szakkör tematikájától és alapanyag-, eszközszükségletétől. A makramé felé elhivatott közösségek megvalósíthatták, elkészíthették a kezdő és később a középfaladó szakkör gyönyörű termékeit, elszajátítva egy széles skálájú tematikát és megvalósítva egy szemet gyönyörködtető termékpalettát. A hímzés felé elhivatott közösségek 2021-től a békés megyei hímzés három különböző hímzésfajtaját megismerve hódolhattak hobbijuknak. Az ő további fejlődésük, továbblépési lehetőségük, szakmai ismereteik bővítése 2024-től a palóc hímzés és 2025-től a matyó hímzés szakkörökben valósulhatott meg. Ezen szakágakban a tájegységre jellemző öltés és motívumkincsek megismerése és megvalósítása mellett hasznos, használati termékeket készíthetnek, mint a neszesszer, terítő, táska, párna, kalácskendő, kötény, szalvéta.

A Nemzeti Művelődési Intézet fontosnak tartotta, hogy egyes szakágakban a fejlődni kívánó kisközösségeknek is legyen lehetősége, egy egymásra épülő, továbblépést nyújtó, újabb megoldásokat kínáló szakágra való jelentkezésre, teret engedve a hagyományaink megőrzésére, motívumkincseink továbbvitelére.

HAGYOMÁNY ÉS ÚJRATERVEZÉS

2025 ősztől két, népi kézművesség szakágban tervezhetnek hagyományainkat tovább éltető alkotásokat, termékeket a középfaladó szakkörön résztvevők. A bútorfestés és a gyöngyfűzés középfaladó szakkörök esetében az alapanyagot lehetett megigényelni a jelentkezési időben, az eszközt az előző évi gyöngyfűzés és bútorfestés szakkörhöz megkapták, így ebben az évben már a partnerszervezetnél rendelkezésre áll. (Ezen két középfaladó szakkör jelentkezésének előfeltétele a hozzájuk tartozó kezdő szakkörök előző évi megvalósítása a jelentkező szervezet által.)

A bútorfestés középfaladó szakkör esetében az alapanyagok mellett a csomag része Zentai Tünde A festett népi bútor című kötete. A könyv a bútorfestés korszakai mellett a dunai stíluskört és a komáromi bútort mutatja be. A gyöngyfűzés középfaladó szakkör esetében az alapanyag tekintetében olyan gyöngytypus és mennyiségi összeállítású gyöngy a csomag része, amiből a szakköri tagoknak lehetőségük lesz az összeillő színek és nagyságok tekintetében terméket tervezni. A gyöngyfűzés középfaladó szakkör alapanyagcsomag tartalma Balázs Kovács Sándor – Decsi-Kiss Mária – Nagy Göngyi „Kalárisnak Mondik” Sárközi gyöngymunkák című könyve. A Sárköz bemutatása mellett a különböző fűzősmódok és típusai közül meríthetnek ismereteket a szakköri tagok.

2025 őszén 24 szakágban indulnak jelenléti szakkörök Kárpát-medence szinten. A 24 szakág kibővül a két előbb bemutatott szakköri ággal, mint középfaladó szakágak. A 24 szakköri filmsorozat közül 15 népi kézművesség témakörű, amelyek Magyarország hagyományos kézműves tevékenységeit mutatják be.

Egyre többen tervezik szakkörbe jelentkezésüket, hiszen kultúránk tovább éltetése mellett közösségben alkotni igazán pozitív, lelket építő tevékenység!

Az ősszel induló szakkörök résztvevőinek sikeres alkotómunkát, örömteli közösségi élményt kívánunk! Legyen örömük minden szakköri alkalmon!

ZSZAK ÁGNES

2015-től a Legendák Földje Alapítványánál dolgozott, majd 2018-tól Kondoros Város Önkormányzatánál, mint ifjúsági referens látta el feladatait. 2021 májusától a szakköri filmek felvételeinek, vágásainak koordinációját látta el a Nemzeti Művelődési Intézetnél, kapcsolatot kiépítve, ápolva a magyarországi népművészeti egyesületekkel. Jelenleg az új szakköri filmek felvételeihez kapcsolódó feladatok ellátásával munkálkodik: tervek, forgatókönyvek, felvételek, vágások összehangolása, szorosan együttműködve az alkotókkal és stábtagokkal. Emellett feladata a szakköri honlap tartalmi koordinálása, a magyarországi és a Kárpát-medencei partnerek szakköri megvalósításának figyelemmel kísérése.